

Ali nas mora močno zniževanje kreditiranja skrbeti?

Sibil Svilan, SID banka

V letih pred krizo 2003/8 je zadolževanje bank in podjetij doživelo izjemen porast, kar se je v mnogih primerih posledično pokazalo za nevzdržno ali celo ekcesivno, po tem ko so nastopile krizne razmere. Zato je povsem logično sledilo močno znižanje kreditiranja podjetij v krizi. Velik del tega znižanja se sicer nanaša na stečaje podjetij, prenose na slabo banko ter slabitve bank. Tudi če gibanja popravimo za učinke slabitev in prenosov na DUTB, lahko v zadnjih treh letih govorimo o zniževanju kreditiranja na letni ravni desetih odstotkov. Tak padec kreditiranja je, tudi z vidika mednarodnih primerjav, zelo velik.

Ali nas mora močno zniževanje kreditiranja, ki smo mu priča v zadnjih letih, skrbeti? Odgovor je odvisen od izvora krčenja kreditne aktivnosti; če krčenje povzroča omejevanje na strani ponudbe (bank), potem so podjetja dejansko finančno neustrezno preskrbljena. Če pa se podjetja razdolžujejo, ker nimajo potreb po zunanem financiranju in svojo aktivnost lahko ustrezno podpirajo z lastnimi sredstvi, potem je povpraševanje in upad kreditiranja manj zaskrbljujoč, nasprotno, lahko je celo normalen.

Poglejmo naprej ponudbene dejavnike. Kapital-ska ustreznost bank je visoka, prav tako likvidnost. Obseg vlog v bankah že za 20 odstotkov presega obseg kreditnega portfelja in na ravni sistema ni več potreb po vračanju milijardnih obveznosti, ki jih je bančni sistem pred krizo najel v tujini, da je podprl takratno visoko rast kreditov. Veliko dostopnost do poceni virov v velikem obsegu (ECB sproščanje) se odraža v padcu obresti za kredite podjetjem, celo do te mere, da se vrstijo opozorila o dohodkovnem tveganju bank.

Preveč optimistične banke

Zlasti banke, ki so pridobile dodatna sredstva iz naslova sanacije, so prešle v agresivno cenovno ponudbo, vendar le na segmentu podjetij z dobro bonitetno oceno namesto širjenja kreditne aktivnosti. Zato velja opozoriti tudi na kreditno tveganje. Banke so namreč lahko preveč optimistične pri ocenjevanju komitentov, ki se danes štejejo za dobre, v prihodnje pa bi lahko prešli v težave. To seveda predvsem velja, če bi bile tudi splošne makroekonomske razmere manj ugodne od trenutnih, kar pa še zdaleč ni nemogoče in se lahko zelo hitro zgodi, že v letu 2016.

Srednjeročna kreditna sposobnost

Poglejmo še stran povpraševanja. Najprej dobra podjetja v zadnjih letih neto varčujejo in vračajo sredstva drugim sektorjem, kar kaže na njihovo močno prilagoditev v smeri novih projektov in investiranja, ki ga financirajo sami.

Mnoga so se v krizi tudi soočila, po njihovem mnenju, s prestrogo obravnavo s strani bank in so že zaradi tega skušala znižati svojo izpostavljenost do bank in zdaj zato ne najemajo kreditov. Veliko podjetij pa nima novih projektov, ki bi bili primerni za financiranje. Največkrat pa se omejen dostop do financiranja pripisuje prezadolženosti podjetij. Prezadolženosti podjetij je večplastna, kazalniki pogosto pomanjkljivi, preveč odvisni od tekočih gospodarskih gibanj in tekočega poslovanja podjetij. Tako, kot se je problem prezadolženosti podjetij v krizi pogosto precenjeval, je sedaj potrebna previdnost pred pretiranim optimizmom. Potrebno je vsaj deloma preiti na ocenjevanje kreditne sposobnosti podjetij z vidika vsaj srednjeročne kakovosti njihovega poslovnega modela, tržnih možnosti in organizacijsko kadrovske zmožnosti in ne zgolj finančnega vidika.

Analize SID banke kažejo, da je bila lani rast dobičkov predvsem pri visoko produktivnih podjetjih, ki pa se hkrati intenzivno razdolžujejo. Manj produktivna podjetja se ne razdolžujejo, temveč znižujejo svojo aktivnost, zato ni povpraševanja. Slaba podjetja pa kljub razdolževanju ostajajo močno zadolžena.

Najbolj problematična je vsekakor kapital-ska vrzel (kapitalski krč). Naše ocene kažejo na kapital-sko vrzel okoli petih milijard evrov ob upoštevanju le slovenskih podjetij, ki so svoje dolgove zmožna odplačati. Namreč ravno pomanjkanje kapitala kot kazalnika (ne)zdravja in (ne)odpornosti podjetja, banke odvrča od kreditiranja in to skoraj pri polovici slovenskih podjetij.

Seveda je diagnoza kreditnih dejavnikov bolj kompleksna, kot smo jo tu prikazali in se tudi hitro spreminja. Vendar ostaja temeljna usmeritev odgovornega kreditiranja, ki se je še enkrat izkazala v zadnji krizi, in ki je bistvena za finančno stabilnost gospodarstva. Usmerjenost h kakovosti dolgoročnega kreditiranja, bolj kot h količini in kratkoročnim donosom. Zlasti pa potreba po financiranju poslovnih modelov predvsem industrijskih podjetij, ki bodo temeljili na izgradnji lastnega kapitala in trajnostnem razvoju. gg

Foto: SID banka

Banke so lahko preveč optimistične pri ocenjevanju komitentov, ki se danes štejejo za dobre, v prihodnje pa bi lahko prešli v težave.